

Bulletin advokacie online

eFocus

Bulletin advokacie online pro Vás nově přináší odborné příspěvky týkající se aplikace občanského zákoníku a dalších nových právních předpisů v praxi.

Vybíráme pro Vás:

NOZ v praxi: Výživné dítěte při nedoloženém příjmu rodiče

Autor: *JUDr. Karel Svoboda Ph.D.*

I když je řízení ve věcech péče o nezletilého ovládáno **vyšetřovacím zásadou** (§ 20 odst. 1 a § 21 z. ř. s.), tato zásada sama o sobě nezaručí, že výživné bude stanoveno na základě správně a úplně zjištěných faktů, pokud osoba, která je povinna platit výživné, zatají část svých příjmů a soud nemá rozumnou možnost, jak skutečnou výši jejich příjmů zjistit. Za takových okolností jak úprava do 31. 12. 2013 (§ 85a zák. o rodině), tak nynější předpisy (§ 916 o. z.) ustavovaly, resp. ustavují vyvratitelnou skutkovou fikci, že výživou povinná osoba, která neposkytne údaje potřebné pro zjištění svého příjmu, vydělává zákonem stanovený násobek životního minima.

Jde-li o prokazování příjmů, je tedy povinná osoba za výše uvedených okolností zatížena **specifickým břemenem tvrzení a prokazování výše příjmů**.^[1] Na základě porovnání dřívějších a nových ustanovení nyní objasním podstatu tohoto zvláštního břemene a podmínky pro jeho nastolení. Poté vyhodnotím, do jaké míry a případně v čem lze aktuální úpravu pokládat za pokrok.

Nuance mezi starou a novou úpravou

Podle § 85a odst. 1 zák. o rodině je rodič, který má příjmy z jiné, než závislé činnosti podléhající dani z příjmů,^[2] povinen soudu prokázat své příjmy, předložit podklady pro zhodnocení svých majetkových poměrů a umožnit soudu zjistit i další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle zvláštních předpisů. Nesplní-li rodič tuto povinnost, má se za to, že jeho průměrný měsíční příjem činí **12,7násobek životního minima jednotlivce** podle zvláštního právního předpisu.^[3]

Podle § 916 o. z., neprokáže-li v řízení o vyživovací povinnosti rodiče k dítěti nebo o vyživovací povinnosti jiného předka k nezletilému dítěti, které nenabylo plné svéprávnosti, osoba výživou povinná soudu řádně své příjmy předložením všech listin a dalších podkladů pro zhodnocení majetkových poměrů, a neumožní soudu zjistit ani další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů, chráněných podle jiného právního předpisu, platí, že průměrný měsíční příjem této osoby činí **pěťadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce** podle jiného právního předpisu.

Na rozdíl od právní úpravy, účinné do 31. 12. 2013 (§ 85a odst. 1 zák. o rodině), nynější normy připouštějí využití výdělkové fikce **jen při stanovení výživného pro nezletilé a nikoliv zcela svéprávné dítě**, nikoliv tedy i při stanovení výživného zletilého dítěte. Výdělkovou fikci lze za takových okolností použít **i vůči jiným předkům, než jen ve vztahu k rodičům** (§ 916 o. z.).

Literatura komentující normy účinné do 31. 12. 2013 využití výdělkové fikce vůči jiným přímým příbuzným dítěte než rodičům vylučovala.[4]

Povšimněme si, že do 31. 12. 2013 bylo možné vůči výživou povinnému rodiči uplatnit fikci příjmu jen tehdy, když měl **příjem z činnosti, která nepodléhala dani z příjmů** (§ 85a odst. 1 zák. o rodině). Z nynější úpravy lze uzavřít, že fikci příjmu uplatnit i v případech jakéhokoliv nedoloženého a třeba i zaměstnaneckého příjmu rodiče, samozřejmě jen tehdy, když je během řízení prokázáno, že takového příjmu, jehož výše není doložena, rodič skutečně dosahuje. **Ust. § 916 o. z.** míří především na situace, kdy údaje, které rodič odmítl poskytnout, jsou sice k dispozici konkrétní státní instituci, avšak jsou pro účely civilního řízení zneprístupněny zvláštním právním předpisem. Takovým právním předpisem nyní může být nejen zákon č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, ale i normy, které chrání obchodní tajemství apod. Norma však podle mého názoru **dopadá i na situace, kdy výživou povinný rodič prokazatelně zatajuje své příjmy, případně jejich výši, i v situacích, kdy údaje o těchto příjmech neeviduje žádná instituce.**

I když dikce § 916 o. z. není zcela dokonalá, lze na jejím základě s využitím argumentu a simili uzavřít, že sankce za zatajení majetkových poměrů výživou povinné osoby postihne nejen, neuvede-li a nedoloží-li v úplnosti své aktuální příjmy, ale i pokud se téhož nedopatření dopustí ve vztahu ke svému **ostatnímu majetku** (např. zatají, že je vlastníkem hodnotných movitých věcí). Fakt, že sankce se projeví tím, že soud výživné vypočte z příjmu ve výši pětadvacetinásobku částky životního minima, na právě uvedeném závěru nic nemění. Smyslem této sankce je, aby výpočet soudu při stanovení výživného byl co nejjednodušším a dostatečně tíživým způsobem, kterým se kapitalizuje a paušalizuje jak nedoložený aktuální příjem, tak jiný majetek, který povinný soudu zjevně zatajil a jehož výši soud nemá možnost ani rámcově zjistit.

Podmínky pro nastolení výdělkové fikce

K doložení svého příjmu je **rodič povinen poskytnout** soudu **všestrannou a aktivní součinnost**, zejména předložit veškeré informace a doklady, které dokumentují výši těchto příjmů a věrohodnost již předložených informací a podkladů. Proto nepostačí, pokud povinný rodič předloží pouze **daňové přiznání** za rozhodné období, aniž by zároveň na výzvu soudu nepředložil další **související listiny**, jako jsou např. **peněžní deník, kniha jízd, přehled odpisů** apod. Neprokázaným příjmem rodiče, který může vést k nastolení výdělkového předpokladu dle § 916 o. z., může být i neochota výživou povinného rodiče sdělit, jakou částkou mu přispívají na výdaje jeho příbuzní. Např. rodič je zcela bez prostředků a uvádí, že žije z financí, které mu poskytují jeho vlastní rodiče. I takový příjem je totiž příjmem, z něhož lze určit výživné rodiče k dítěti, neboť zvyšuje životní úroveň výživou povinného rodiče (§ 915 odst. 1 o. z.).

Předloží-li výživou povinný rodič jen daňové přiznání, je nepředložení dalších podkladů o výdělkových příjmových poměrech výživou povinného rodiče důvodem pro využití příjmové fikce jen tehdy, když další skutečnosti zjištěné během řízení zřetelně nasvědčují tomu, že příjem rodiče je ve skutečnosti vyšší, než plyne z daňového základu. Takovou indicií může být např. **prokázané zakoupení věci (věci), které se vymyká majetkovým možnostem rodiče vyplývajícím ze zjištěného základu daně.** Důvodem pro nastolení výdělkové fikce by mohla být i skutečnost, že rodič uplatňuje svoje náklady na podnikání zákonným paušálem, což samo o sobě vzbuzuje pochybnosti o tom, zda jsou jeho skutečné náklady skutečně takto vysoké. Informaci a podklady, na jejichž základě by soud mohl uzavřít, že zjištěný základ daně nemá být vodítkem pro určení výživného, by měl poskytnout především druhý z rodičů. Právě od něho (nikoliv od soudu, který zpravidla není podrobně informován o možných a skrytých aktivitách výživou povinného rodiče), lze očekávat, že tyto podklady poskytne. I když je **řízení o výživném nezletilých dětí** ovládáno zásadou vyšetřovací, **nemá být nástrojem k tomu, aby pečující rodič získal ucelený přehled o aktivitách výživou povinného rodiče, včetně získání přístupu k listinám, které tvoří předmět**

obchodního tajemství. I v nesporném řízení platí, že bez informace, která soud vede k objektivně odůvodněné obavě, že výživou povinný rodič část svých příjmů tají, nemá být po výživou povinném rodiči vyžadováno poskytnutí veškerých listin, které souvisejí s jeho podnikatelskou činností.[5] Do jisté míry tedy lze hovořit rovněž o tom, že i rodič, který se domáhá stanovení vyššího výživného po druhém z rodičů, nese odpovědnost za výsledek řízení.

Specifické **břemeno k doložení majetkových a příjmových poměrů** ve smyslu § 916 o. z. výživou povinnému **vzniká až tehdy, když se soudu přes veškerou racionální snahu nepodaří zjistit majetkové a výtěžkové poměry povinného z jiných důkazních prostředků, které jsou rozumně dostupné.** Např. příjmy povinného živnostníka lze zjistit i např. výsledkem jeho spolupracovníka, o němž je soudu známo, že se s povinným dělí rovným dílem na jeho ziscích apod. **Využití výtěžkové fikce není přípustné, pokud by soud mohl výši příjmů rodiče alespoň rámcově zjistit** tím, že si od finančního úřadu vyžádá sdělení o základu daně. Finanční úřad je totiž podle zák. č. [337/1992](#) Sb. povinen tuto informaci soudu rozhodujícímu o výživném sdělit. Je pravdou, že sdělení o základu daně rodiče nemusí soudu poskytnout přesný a ani pravdivý přehled o příjmech rodiče, protože účastnictví rodiče nemusí být úplně nebo přesně zpracované. Nicméně na jeho podkladu je možné dospět k jistému nákladu na příjmy rodiče a může vést k závěru, že využití příjmové fikce dle § 916 o. z. bylo nepřiměřeně přísné. Při úvaze o zcela konkrétní výši příjmu rodiče soud za takových okolností vychází **z horní hranice odhadu možných majetkových příjmů rodiče.**

Smyslem § 916 o. z. není stanovení výživného povinnému na základě příjmové fikce, která zcela jistě neodpovídá majetkovým poměrům a výtěžku povinného a k tomuto závěru lze dospět navzdory tomu, že výživou povinný rodič zaviněn nerozkryl výši svých příjmů. Opačný závěr by vedl.....**dále čtěte >>> [zde](#).**

[1] Tedy povinností vyvrátit závěr soudu o tom, že je na místě využít fikce výtěžku. Blíže o povinnosti k předložení tzv. protidůkazu viz níže.

[2] Zák. č. [586/1992](#) Sb., o daních z příjmů.

[3] Tímto předpisem byl § 2 zák. č. [110/2006](#) Sb., o životním a existenčním minimu.

[4] Hrušáková, M. a kol. Zákon o rodině / Zákon o registrovaném partnerství, C. H. Beck, 4. vydání, 2009, str. 417 - 418.

[5] K problematice nepřípustného lovení důkazů viz např. Macur, J. Kompenzace informačního deficitu v civilním soudním řízení. Brno: Masarykova univerzita, 2000.

Na webových stránkách www.bulletin-advokacie.cz naleznete obsah stavovského odborného časopisu Bulletin advokacie, který je držitelem prestižního ocenění Právnický časopis ČR pro rok 2011 a 2012 a nově také 2014, od letošního roku je taktéž recenzovaným časopisem. Dále zde naleznete odborné příspěvky exklusivně určené jen pro tento portál, denně aktuality ze světa práva, české i zahraniční advokacie, legislativy a judikatury.

Bulletin advokacie online pro Vás nově přináší odborné příspěvky týkající se aplikace občanského zákoníku a dalších nových právních předpisů v praxi.

Bulletin advokacie, Bulletin advokacie online
Česká advokátní komora

Další články:

- [Ocenění Flamma získaly Ivana Janů, Jitka Chizzola, Ženy v právu a projekt Máš na to nadace Evy Pavlové](#)
- [Kultura jako prestižní benefit: Proč by právní firmy měly sázet na „inteligentní zážitky“? Rozhovor s JUDr. Martinou Jankovskou](#)
- [ROWAN LEGAL povyšuje Jakuba Jirovského, Lindu Coufalovou, Evu Pavelkovou a Ondřeje Špičáka](#)
- [Aktuální problémy v rodinném právu](#)
- [Wolters Kluwer uvádí na český trh AI právní pracovní prostor Libra s integrovaným obsahem ASPI](#)
- [HAVEL & PARTNERS má tři nové counsely a na seniornější pozice postupuje dalších 16 lidí](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #6: Startupy, AI a Izrael – Kde dnes vznikají miliardové výnosy](#)
- [Aktualizovaná pozvánka na vzdělávací akce pořádané Jednotou českých právníků v I. pololetí roku 2026](#)
- [České podnikatele nadále svazuje složitá legislativa. Změna nemusí přijít jen od politiků](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #5: Rodinná válka o majetek – jak jí předejít?](#)
- [Chambers Europe 2026: ROWAN LEGAL je nově na špičce v compliance, právu TMT dominuje už deset let](#)